

บ่อเกิดแห่งปรัชญา: ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาสังคมไทย

The Provenance of Philosophy: The King's Philosophy for Thai Society Development

ชุติวลัยุชนน์ เสมมหาคักดิ์¹ และ ชูสิทธิ์ ชูชาติ²

Chutiwalanch Semmahasak¹ and Choosit Choochat²

¹ภาควิชาการพัฒนารวมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

²ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

¹Department of Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences

²King's Philosophy for Local Development Center

E-mail: chutiwalanch_sem@cmru.ac.th¹, choosit_cho@cmru.ac.th²

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้ ถูกสังเคราะห์ขึ้นมาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการให้ความรู้พื้นฐานแก่นักศึกษาเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรหรือในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงบ่อเกิดแห่งศาสตร์และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมไทย รวมถึงพระราชประวัติ การศึกษา พระราชกรณียกิจ และประสบการณ์ส่วนพระองค์ ดังนั้น ศาสตร์พระราชาของในหลวงรัชกาลที่ 9 จึงมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชา, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

Abstract

This article is synthesised to be a part of providing a basic knowledge for students in higher education, regarding King's Philosophy of his Majesty the King Rama IX. Its purpose is to reveal the provenance of philosophy and beneficial knowledges developed by the King, in addition to his biography, education, experiences and duties. Hence, the King's philosophy is both significant and valuable, especially in solving problems that are certainly matched for Thai social contexts.

Keywords: King's Philosophy, King Rama IX

บทนำ

ศาสตราจารย์พระราชาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร หรือในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นองค์ความรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการศาสตร์สาขาต่าง ๆ เพื่อนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน พระองค์ทรงอุทิศตนเองตลอดชีวิต เป็นผู้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง จนได้องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย บทความนี้จึงเป็นการกล่าวถึงพระราชประวัติ พื้นฐานการศึกษา พระราชกรณียกิจ และประสบการณ์ส่วนพระองค์ อันเป็นปอเกิดของศาสตราจารย์พระราชา และกับบริบทของสังคมไทย

พระราชประวัติ พื้นฐานการศึกษา และพระราชกรณียกิจ

พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร นำไปสู่การสร้างศาสตร์ที่สร้างคุณประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและปวงชนชาวไทย ปอเกิดแห่งศาสตราจารย์พระราชาจึงมีความผูกพันกับชีวิตส่วนพระองค์ รวมถึงพระราชกรณียกิจในทุกด้าน

พระราชประวัติส่วนพระองค์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร เป็นพระมหากษัตริย์ประเทศไทย รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรีของกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์เล็กและพระราชทายาทองค์ที่ 3 ในสมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ (พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี) และสมเด็จพระบรมราชชนนีศรีสังวาลย์

ในสมัยทรงพระเยาว์ ทรงพระนามในชั้นเดิมว่า “พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช” เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่จันทร์ เดือนอ้าย ขึ้น 12 ค่ำ ปีเถาะ นพศก จุลศักราช 1289 ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2470 ณ โรงพยาบาลเมานท์ออบอร์น (Mount Auburn) เมืองเคมบริดจ์ (Cambridge) รัฐแมสซาชูเซตต์ (Massachusetts) ประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสมเด็จพระราชบิดา และสมเด็จพระราชชนนีประทับอยู่ในประเทศนั้น พระองค์ทรงมีพระเชษฐาและพระเชษฐภคินีร่วมพระชนกชนนีเดียวกัน 2 พระองค์ คือ

1. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
2. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

หลังจากนิวติสู่พระนคร แผ่นดินปีติภูมิของพระองค์ พร้อมกับสมเด็จพระชนกและสมเด็จพระชนนีในพุทธศักราช 2471 เวลาผ่านไปเพียงปีเดียว สมเด็จพระชนกหรือพระราชบิดาก็สิ้นพระชนม์ในปี 2472 ที่กรุงเทพฯพระมหานคร คงเหลือเพียงพระราชมารดาหรือสมเด็จพระราชชนนี (ปิติรัชต์ จุช่วย, 2560)

ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ในปี พ.ศ. 2493 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชบรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินนิวัติพระนคร ประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิตทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอานันทมหิดล ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2493 ต่อมาในวันที่ 28 เมษายน ปีเดียวกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ณ พระตำหนักสมเด็จพระศรี สวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในวังสระปทุม ซึ่งในการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสนี้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์

วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณราชประเพณีขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณในพระบรมมหาราชวัง เสด็จพระปรมาภิไธย ตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร** พร้อมทั้งพระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” และในโอกาสนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี (ปีติรัศต์ จูช่วย, 2560)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ทรงมีพระราชโอรส พระราชธิดา รวม 4 พระองค์คือ

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประสูติเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2494 ณ โรงพยาบาลมงชัวซีส์ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ ประสูติเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 และเมื่อ พ.ศ. 2515 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาขึ้นเป็น **สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร**

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุตา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ ประสูติเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2498 และเมื่อ พ.ศ. 2520 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาขึ้นเป็น **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี**

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสูติเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2500 (ไพฑูรย์ วงศ์วานิช, 2549)

ใน พ.ศ. 2499 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชศรัทธาที่จะทรงผนวช ด้วยทรงพระราชดำริว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติที่ประชาชนของพระองค์เลื่อมใสกันอยู่เป็นจำนวนมาก ยิ่งทรงมีโอกาสคุ้นเคยกับหลักการและทางปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนในระหว่างที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ก็ทรงมีพระราชศรัทธายิ่งขึ้น เพราะได้ประจักษ์แก่พระราชหฤทัยว่า หลักธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประกอบด้วยเหตุผลและสังฆธรรม แม้ผู้ใดจะวิจารณ์ด้วยหลักวิทยาศาสตร์ก็จะไม่เสื่อมถอยในความนิยมเชื่อถือ ทั้งจักเป็นทางสนองพระเดชพระคุณพระราชบูรพการีตามคตินิยมอีกโสดหนึ่งด้วยจึงได้เสด็จออกทรงผนวช ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2499 เสร็จการพระราชพิธีทรงผนวชเรียบร้อยแล้ว จึงเสด็จไปประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ตลอดเวลา 15 วัน ที่ทรงผนวชอยู่และจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้อย่างเรียบร้อย เป็นที่พอพระราชหฤทัย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในปีเดียวกันนั่นเอง และใน พ.ศ. 2500 ทรงย้ายที่ประทับจากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ไปประทับที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต (สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2543)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงดำรงอยู่ในธรรม มีวันต่อเหตุการณ์ใด ๆ ที่เข้ามากระทบพระราชหฤทัย ทรงเป็นแบบอย่างให้ประชาชนชาวไทย และทรงแสดงออกถึงความเป็นผู้นำได้อย่างสง่าผ่าเผย สุขุมคัมภีรภาพ กว่า 70 ปีที่ทรงดำรงสิริราชสมบัติ พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ ทรงสอนด้วยการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนของพระองค์ ได้ตามรอยพระยุคลบาทยาตรา นำพาชีวิตและประเทศชาติก้าวหน้า (ปิติรัชต์ จูช่วย, 2560)

พื้นฐานการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงเป็นนักศึกษาและนักวิจัยมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงสนพระราชหฤทัยในด้านต่าง ๆ ก็ด้วยได้รับการอบรมเรียนรู้และคิดค้นมาจากสมเด็จพระราชชนนี ซึ่งทรงมีพระราชดำริถึงหลักการเลี้ยงดูอบรมเด็ก 2 ประการ คือ เด็กต้องมีพละนาถมัสมบุรณ์และเด็กต้องอยู่ในระเบียบวินัย โดยไม่บังคับเข้มงวดเกินไป ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พร้อมด้วยพระเชษฐาธิราช และพระเชษฐภคินี จึงถูกสนับสนุนให้ทรงเล่นตามประสาเด็ก ๆ เพื่อเป็น

การออกกำลังพระวรกาย แต่ก็ทรงอยู่ในระเบียบ ต้องทรงปฏิบัติตามเวลา และต้องทรงตรงต่อเวลาอีกด้วย (โชติ ศรีสวรรณ, 2550)

การได้รับการสนับสนุนจากสมเด็จพระราชชนนีในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดู จึงเป็นการเปิดโอกาสให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรโปรดที่จะเรียนรู้ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง เช่น ทรงพันลวดเพื่อสร้างมอเตอร์ไฟฟ้า ทรงแกะไม้เป็นเครื่องร่อน เป็นต้น เนื่องจากสมเด็จพระราชชนนีไม่ได้พระราชทานของเล่นมากมายเหมือนอย่างเด็กในสมัยนี้ จึงทำให้พระองค์สนพระราชหฤทัยกับการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ เป็นงานอดิเรก จนถึงกับมีห้องปฏิบัติการงานช่างส่วนพระองค์อยู่ในพระตำหนักวิลลาวัฒนา นครไลซานน์ ในครั้งนั้น พระองค์ทรงมีพระสหายสนิทเชื้อสายกรีก ซึ่งเป็นพระอาจารย์ด้านช่างฝีมือที่ทรงโปรดปรานร่วมทำงานด้วยกัน ด้วยความสนพระทัยและทรงเป็นนักนวัตกรรมมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์นั้น ได้ทำให้พระราชอัจฉริยภาพของพระองค์ปรากฏในศาสตร์หลายแขนงตามที่พระองค์สนพระทัย ซึ่งมีอยู่มากมาย (พลาติคัย สิทธิธัญญกิจ, 2550)

ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรมีพระชนมายุ 5 พรรษา พระองค์ทรงมีเวลาเข้ารับการศึกษาระดับชั้นต้นที่โรงเรียนมาแตร์เดอีที่กรุงเทพฯ เพียง 1 ปี ใน พ.ศ. 2475 ก่อนที่จะต้องจากมาตุภูมิโดยเสด็จพระราชชนนีไปยังทวีปยุโรป เนื่องจากประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง จนก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อพระชนม์ชีพของพระองค์ พระบรมเชษฐาธิราชและพระเชษฐภคินี ดังนั้น ในราวต้นปี พ.ศ. 2476 สมเด็จพระราชชนนีทรงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า พาพระโอรสและพระธิดาเสด็จไปประทับที่เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อทรงศึกษาวิชาพื้นฐานขั้นต้นตามหลักสูตรชั้นประถมในเดือนกันยายน พ.ศ. 2476 ที่โรงเรียนเมียร์มองด์ (Miremont) เมืองโลซานน์ ทรงศึกษาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอังกฤษ (โชติ ศรีสวรรณ, 2550)

ในปี พ.ศ. 2478 สมเด็จพระเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ได้เสด็จขึ้นครองราชสมบัติสืบสันตติวงศ์มาแล้ว จึงได้มีการสถาปนาพระสุทนต์ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย ขณะเดียวกันพระองค์ทรงย้ายสถานศึกษาไปเรียนภาคภาษาฝรั่งเศส ฌูเวลล์เดอ ลา สวิต โรมางด์ ตำบลไชย์ (Chailly) ในเขตเมืองโลซานน์ โดยเป็นการเรียนแบบไปกลับ หรือนักเรียนภายนอก ขณะนั้นพระชนมายุได้ 8 พรรษาแล้ว

ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2481 ได้เสด็จนิวัติกลับประเทศไทยเป็นการชั่วคราว พร้อมกับสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล สมเด็จพระ

พระพี่นางเธอกัลยาณิวัฒนา และสมเด็จพระราชชนนี ทรงประทับอยู่ในประเทศไทยที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน นานประมาณ 2 เดือน จนกระทั่งถึงเดือนกรกฎาคมปีเดียวกัน ได้เสด็จพระราชดำเนินกลับไปศึกษาต่อยังเมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ในปี พ.ศ. 2488 เดือนกรกฎาคม ทรงสอบไล่ภาคคาลอริอาต์ (Baccalaureat) ที่โรงเรียนยิมนาสเดอโลซานน์ (Gymnase de Lausanne) ได้รับประกาศนียบัตรบาเชอเลียร์เอส์แลตเรส์ (Bachelierès-Lettres) และในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน ได้เสด็จเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโลซานน์ แผนกวิทยาศาสตร์ (Université de Lausanne Faculté des Science) ในปีนั้น ได้เสด็จนิวัติประเทศไทยเป็นครั้งที่ 2 พร้อมกับสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงใช้เวลาศึกษาวิทยาการต่าง ๆ ในยุโรปอย่างสนพระทัยตลอดมา แม้พระองค์จะทรงให้ความสำคัญกับวิชาวิศวกรรมที่ทรงโปรด แต่เมื่อพระองค์ทรงตระหนักถึงอนาคตกาลที่จะต้องนำความรู้ไปใช้ในฐานรัชทายาทและเพื่อประชาชนในประเทศของพระองค์ ก็ทรงเปลี่ยนความคิดที่ยึดติดกับความพอใจส่วนพระองค์ ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงเปลี่ยนเข้ามาศึกษาวิทยาการเกี่ยวกับการปกครอง เช่น วิชากฎหมาย อักษรศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวรรณคดี

ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตโดยกระทันหัน ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช จึงเสด็จขึ้นครองราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ในวันเดียวกันนั้น แต่เนื่องจากยังมีพระราชกิจด้านการศึกษา จึงต้องทรงอำลาประชาชนชาวไทยเสด็จพระราชดำเนินกลับไปยังประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2489 เพื่อทรงศึกษาต่อ ณ แห่งเดิม (ปีติรัชต์ จูช่วย, 2560) กลางเดือนตุลาคม พ.ศ. 2489 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงศึกษาที่มหาวิทยาลัยโลซานน์ในหลักสูตรสำคัญคือ

1. ประวัติศาสตร์ปรัชญา
2. สังคมวิทยา
3. เศรษฐศาสตร์การเมือง
4. ประวัติแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์
5. วิชาสถิติ
6. ความรู้เบื้องต้นทางนิติศาสตร์
7. ประวัติศาสตร์การเมือง
8. ภาษาปัจจุบัน 1 ภาษา
9. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกการเมือง
10. กฎหมายการทูต

หลักสูตรทั้ง 10 วิชานี้ ปรากฏว่าพระองค์ทรงสอบได้คะแนนอยู่ในระดับสูง นับเป็นความเพียรที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด

ขณะที่ทรงศึกษาอยู่ในสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อทรงมีเวลาว่างจากพระราชภารกิจ พระองค์จะปลีกพระองค์ไปยังเมืองดาโวส ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองโลซานน์ราว 400 กิโลเมตร เพื่อทรงเล่นกีฬาสกีหิมะในฤดูหนาว ทรงโปรดการกีฬาโดยเฉพาะสามารถเล่นสกีหิมะจากภูเขาด้วยความชำนาญ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงมุ่งมั่นหมั่นเพียรศึกษาวิชาการผ่านไปไม่นาน เริ่มศึกษาระดับสูง จากปี พ.ศ. 2478 ผ่านมาถึงปี 2489 พระองค์ทรงใช้เวลาอย่างเต็มที่เพื่อศึกษาด้านวิทยาการต่าง ๆ ไปสู่ประเทศชาติ จนกระทั่งถึงวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2490 ปรากฏว่าพระองค์ทรงมีพระชนมายุ 20 พรรษาแล้ว เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาทรงบรรลุนิติภาวะสมบูรณ์ (วรทัศน์ วัชรวิลี, 2560, 47-49)

พระราชกรณียกิจ

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร เสด็จดำรงสิริราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระองค์ทรงงานที่หลากหลาย พระราชกรณียกิจของพระองค์ครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคตั้งแต่ พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา ทรงตระหนักในความเป็นอยู่ของราษฎรที่ต้องเผชิญปัญหาที่ทำกินและการดำรงชีพ โดยพึ่งพาธรรมชาติ จึงมีพระราชดำริแก้ไขและบรรเทาความเดือดร้อน ปรากฏเป็นโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำรินับร้อยกว่า 4,600 โครงการ เป็นที่ชัดเจนว่า พระองค์คือ “กษัตริย์นักพัฒนา” ยิ่งใหญ่อย่างแท้จริง ทรงเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการอยู่อย่างสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอัน เช่น โครงการแก้มลิง แก้ปัญหาน้ำท่วม โครงการแก้มลิงดินเปรี้ยว โครงการฝนหลวงแก้ปัญหาภัยแล้งธนาคารข้าวธนาคารโคกระบือ แก้ปัญหาความขาดแคลน การปลูกหญ้าแฝก เพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ปลูกป่าด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อการจัดการทรัพยากร รวมทั้งการสร้างเขื่อน ฝาย ทำนบกั้นน้ำ เพื่อความอุดมสมบูรณ์แห่งทรัพยากรของประเทศ ตลอดจนพระราชทานแนวพระราชดำริไป ยังนานาประเทศที่ต้องการความช่วยเหลืออีกด้วย พระอัจฉริยภาพเป็นที่ประจักษ์ ไม่เฉพาะแต่คนไทยเท่านั้น องค์การสากลต่างๆได้ประกาศยกย่องพระเกียรติคุณให้ปรากฏ อย่างแพร่หลายกว้างขวางมาโดยตลอด

นอกจากนี้ ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2510 พระองค์เสด็จพระราชดำเนินเยือนมิตรประเทศในเอเชีย ยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย จำนวน 14 ประเทศ เป็นการเจริญทาง พระราชไมตรี สร้างชื่อเสียงให้ประเทศเป็นที่รู้จักในสังคมโลก เพราะมีพระประมุขที่ทรงพระปรีชาสามารถในวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม และองอาจกล้าหาญ สิ่งสำคัญทรงมุ่งหวังที่จะ แสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากประเทศที่เจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำมาประยุกต์

ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทย เช่น การได้รับความร่วมมือจากประเทศเดนมาร์ก ในด้านผลิตฟาร์มโคนม เป็นต้น

ระหว่าง พ.ศ. 2510 – 2530 เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นกำลังใจ แก่ทหารหาญ และเยี่ยมพสกนิกรในพื้นที่ชายแดนที่ประสบภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ในฐานะทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ทรงเยี่ยมบำรุงขวัญทหาร ตำรวจ ในพื้นที่สู้รบถึงฐานปฏิบัติการทั่วทุกพื้นที่ โดยมีทรงห่วงใยทรงกษัตริย์นทรายใด ๆ พระราชทาน แนวทางให้ปฏิบัติด้วยสันติวิธีทรงนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นยุทธศาสตร์ การพัฒนา ให้ชายแดนเป็นรั้ว ด้านในเป็นศูนย์พัฒนา เป็นแหล่งเรียนรู้ในการประกอบ อาชีพ เป็นผลให้บ้านเมืองกลับคืนสู่ความสงบ (กระทรวงวัฒนธรรม, ม.ป.ป.)

ด้วยความที่พระองค์ทรงตั้งพระราชปณิธานมั่นว่า จะทรงงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขและความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นของพสกนิกร และประเทศชาติเป็นสำคัญ พระราชกรณียกิจจึงแบ่งออกเป็นหลายด้าน ได้แก่

ด้านเกษตรกรรม ทรงคิดค้นทางเลือกใหม่ให้แก่เกษตรกรเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างเข้มแข็ง เรียกว่า “เกษตรทฤษฎีใหม่” ด้วยแนวพระราชดำริใช้ที่ดินให้ได้ประโยชน์สูงสุด พุทธศักราช 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ได้พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ทรงวางแนวทางการดำเนินชีวิตให้ราษฎร เป็นผลให้เกิดการพัฒนาสังคมและทรัพยากรบุคคลอย่างมั่นคง ยั่งยืน

ด้านการศึกษา ทรงมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎร ซึ่งเป็นทรัพยากรของประเทศ ทุกๆ ระดับ มีพระราชดำริส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทุกสาขาแก่เยาวชนและประชาชนอย่างทั่วถึง การศึกษาในระบบโรงเรียนทั่วประเทศตั้งแต่ในเมืองไปถึงถิ่นทุรกันดาร เช่น โรงเรียนจิตรลดา ในภูมิภาค เช่น โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์โรงเรียนร่มเกล้า โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฯลฯ จัดโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนครูและเพิ่มแหล่งศึกษาให้เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร มีโอกาสเล่าเรียนได้อย่างต่อเนื่อง การศึกษานอกระบบ ได้แก่ โรงเรียนพระดาบสและการศึกษาตามอัธยาศัย คือโครงการตามพระราชดำริสาขาต่าง ๆ จำนวนมากจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน และพระราชทานทุนการศึกษาอย่างกว้างขวาง เช่น ทุนอานันทมหิดล ทุนมูลนิธิภูมิพล เป็นต้น

ด้านศิลปวัฒนธรรม มีพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะทุกสาขา ทรงสนพระราชหฤทัยในศิลปวัฒนธรรมของชาติทุกแขนง ทรงเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์มรดกของชาติ ทรงส่งเสริมให้คนในชาติตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ มีพระราชดำริฟื้นฟูการถวายเป็นพระราชกุศลโดยชบวนพยุหยาตราทางชลมารค เมื่อ พ.ศ. 2502 – 2503 ทรงฟื้นฟูพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ นอกจากนี้ยังมีพระราชดำริบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม สร้างพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร

ในพระบรมมหาราชวัง แทนองค์เดิมที่ชำรุด โปรดให้เขียนจิตรกรรมฝาผนังพระพุทธรัตนสถาน ในพระราชฐานชั้นใน ทรงอุปถัมภ์การแสดงโขนละครและศิลปะการแสดงอันเป็นจารีตแบบแผนของชาติ ทรงพระปรีชาปราดเปรื่องในการดนตรี ทรงพระราชนิพนธ์เพลงที่กล่าวได้ว่าเป็นอมตะเพื่อปวงชนจำนวนมาก เช่น เพลงพรปีใหม่ สายฝน ไกลรุ่ง แสงเทียน ฯลฯ พระราชนิพนธ์วรรณกรรมเรื่องพระมหาชนก ทรงแปลเรื่องดิโตและนายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ

ด้านศาสนา ทรงเคร่งครัดและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีเลิศในการผดุงรักษาพระพุทธศาสนาให้ประดิษฐานถาวรเจริญรุ่งเรืองในแผ่นดินทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก พระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์บำรุงศาสนาอื่น ๆ ในพระราชอาณาจักรให้พลกนิกรทุกศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีพระราชดำริสร้างวัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก ให้เป็นวัดแบบอย่าง ดำเนินถึงประโยชน์ที่สามสัมพันธ์ร่วมกันระหว่าง วัด บ้าน และโรงเรียน ที่เรียกว่า “บวร” ให้มีความเรียบง่าย และประหยัด เมื่อใช้ประโยชน์และจัดกิจกรรมร่วมกัน

ด้านสาธารณสุข ทรงตระหนักถึงสุขภาพอนามัยประชาชน กำจัดโรคระบาดที่คุกคามบั่นทอนชีวิตราษฎร ได้แก่ โรคเรื้อน วัณโรค โปลิโอ และโรคติดต่อร้ายแรงสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัยทุกวาระอย่างทันเหตุการณ์ ฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ จัดตั้งหน่วยงานแพทย์หลวง หน่วยแพทย์พระราชทานทั้งทางบกและทางน้ำ หน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน ก่อตั้งมูลนิธิราชประชาสมาสัย และมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ดำเนินงานช่วยเหลือในโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะก่อก่อตั้งมูลนิธิช่วยพัฒนา ดำเนินการช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็ว ในด้านการแพทย์ ส่งเสริมให้ทุนนายแพทย์สาขาต่างๆ ไปศึกษาเพิ่มเติมในต่างประเทศ เพื่อนำวิทยาการที่เจริญมาพัฒนาประเทศ

ด้านการคมนาคม ทรงวางแผนสร้างถนนเพื่อความมั่นคงของประเทศและพัฒนาบ้านเมือง เส้นทางข้ามภูเขาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ โดยเฉพาะเส้นทางสายน่าน – ปัว – หุ่นช้าง – ปอน – ห้วยโก๋น ในพื้นที่อันตรายที่ผู้ก่อการร้าย ชัดขวาง ทั้งทรงแก้ปัญหาจราจรด้วยระบบเครือข่าย ได้แก่ ถนนวงแหวนรัชดาภิเษก กาญจนาภิเษก โครงข่ายถนนจตุรทิศเหนือ – ใต้ ตะวันออก – ตะวันตก รองรับจราจร ข้ามกรุงเทพฯ ถนนวงแหวนอุตสาหกรรม สะพานขนาดใหญ่ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา สองช่วงที่โดดเด่นสง่างาม สะพานแขวนพระราม 8 ทางคู่ขนานลอยฟ้า ถนนบรมราชชนนี เป็นต้น (กระทรวงวัฒนธรรม, มปป, 33-44)

พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ในทุกด้านที่พระองค์ประกอบ จึงเป็นผลมาจากการที่พระองค์ทรงตั้งพระราชปณิธานมั่นว่า จะทรงอุทิศพระองค์เพื่อบำเพ็ญพระราชกรณียกิจที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขและความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นของผลกนิกร และประเทศชาติเป็นสำคัญ ดังพระปฐมราชโองการในวันที่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งคล้ายกับสัญญาประชาคม (Social

contract) ที่พระองค์ได้ให้ไว้กับปวงชน ประเทศชาติ และส่งผลดีต่อการพัฒนาในระดับนานาชาติ บนพื้นฐานของการมีพระจริยวัตรที่งดงาม อยู่ในทศพิธราชธรรมอย่างดียิ่ง และถึงแม้ว่าพระองค์จะเสด็จสู่สวรรคาลัยแล้วก็ตาม พระราชกรณียกิจเหล่านั้นของพระองค์ยังคงมีการสานต่อและนำไปสู่ปฏิบัติจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เนื่องจากสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติได้จริงท่ามกลางกระแส แห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

ศาสตร์พระราชากับบริบทของสังคมไทย (พ.ศ. 2470 – พ.ศ. 2559)

ด้วยพื้นฐานทางการศึกษาของพระองค์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประกอบกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการประกอบพระราชกรณียกิจตลอดเวลา ณ ขณะที่พระองค์ทรงทำหน้าที่เป็นพระมหากษัตริย์ พระองค์ทรงศึกษาค้นคว้า ทดลองจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่มีค่า เป็นศาสตร์ของพระราชามาเพื่อพัฒนาประเทศไทยสู่ความยั่งยืน และที่สำคัญคือ เป็นศาสตร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ซึ่งนับเป็นพระราชอัจฉริยภาพที่พระองค์ทรงมีมาตั้งแต่ครั้งทรงพระเยาว์ ดังนั้น พระราชดำริของการทรงงานแก้ไขปัญหามากมาย ทั้งในด้านการพัฒนา ด้านเทคโนโลยีและด้านศิลปกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาแห่งพระราชกรณียกิจนั้น พระองค์ทรงศึกษาและพบวิธีการใช้เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จได้ในทุกครั้ง (พลาดิตย์ สิทธิธัญญกิจ, 2550)

ดังนั้น หากจะว่าไปแล้ว ศาสตร์พระราชามาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร นอกจากจะเป็นผลจากพระอัจฉริยภาพส่วนพระองค์ พื้นฐานการศึกษา และการทรงงานแล้ว บริบทของสังคมไทย ณ ขณะที่พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นั้น ยังนำไปสู่การสร้างศาสตร์พระราชามาด้วย

ในช่วงต้นรัชกาลของพระองค์นั้น พระองค์ถือว่า ภาคการเกษตร เป็นเสาหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจไทย กว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดมาจากข้าว พ.ศ. 2493 ประมาณร้อยละ 85 ของประชากรไทย อยู่ในภาคการเกษตร พื้นที่การเกษตรกว่าร้อยละ 90 ถูกใช้เพื่อการทำนา กระทั่งปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเน้นนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิด การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากส่วนบนลงสู่ส่วนล่าง ทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงขึ้นมากโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ต่อปี อันส่งผลให้เกิดการพัฒนาในหลายด้าน อาทิ การบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การศึกษา และการสาธารณสุข รวมทั้งบทบาทของประเทศในเวทีเศรษฐกิจสังคมโลกที่มากขึ้น ในทางตรงกันข้าม เกิดปัญหาการพัฒนาที่ไม่สมดุลหลายประการ เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำ กระจุกอยู่ที่เมือง จนเกิดความแตกต่างระหว่างรายได้ของคนรวยและคนจนซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คนไทยและสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมและ

บริโภคนิยมมากขึ้น การพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของตนเอง วัฒนธรรมไทยถูกกัดกร่อน มีแต่การพึ่งพิงเทคโนโลยี แต่ไม่มีการสร้างเทคโนโลยีด้วยฐานของทุนทางสังคมและภูมิปัญญาของตัวเอง สถาบันครอบครัวและชุมชนก้าวเข้าสู่ภาวะแตกแยกและล่มสลายมากขึ้นมีปัญหาการหย่าร้างเพิ่มขึ้น ในขณะที่มีเด็กและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งเป็นจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เนื่องจากการขยายพื้นที่ทำการเกษตรของพืชเศรษฐกิจเพื่อส่งออกโดยวิธีการผลิตแบบใช้ที่ดิน ทุน แรงงาน และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก เป็นการขยายตัวของภาคการเกษตรในเชิงพื้นที่ ไม่ใช่เป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยของที่ดิน ส่งผลให้เกิดการชั่งพื้นที่ป่าไม้มาทำการเพาะปลูก เป็นการเกษตรเพื่อส่งออกที่ทำลายทุนของเกษตรกร ดังนั้น แม้ในภาพรวมของประเทศที่ดำเนินการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 เป็นต้นมาจะประสบผลสำเร็จในแง่ของการเพิ่มผลผลิตและรายได้ แต่ยังพบปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้นตามมาจนอาจกล่าวได้ว่า ไม่สามารถนำประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ [สำนักงาน กปร.], 2547)

โดยสรุปแล้ว ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนหรือปัจจัยเสี่ยง ซึ่งเกิดจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในประเทศหลายประการ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

การเมือง

หลังจากประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย ใน พ.ศ. 2475 เป้าหมายทางการเมืองไม่เป็นไปตามหลัก 6 ประการ คือ หลักเอกราช หลักความปลอดภัย หลักเศรษฐกิจ หลักความเสมอภาค หลักเสรีภาพ และหลักการศึกษา มีสาเหตุทั้งปัจจัยภายนอก คือ ความขัดแย้งของกลุ่มมหาอำนาจในยุโรป หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2457 – 2461) และการแย่งอำนาจระหว่างกลุ่มแกนนำภายในประเทศ คือ กลุ่มต้องการฟื้นฟูระบอบเก่า และกลุ่มผู้นำใหม่ในสังคมประชาธิปไตย และกลุ่มผู้นำใหม่ก็ยังแตกแยกออกเป็นหลายกลุ่ม ความผันผวนทางการเมืองก่อให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหาร และการเมืองแบบเผด็จการฉกฉวยผลประโยชน์ การครองอำนาจทางการเมืองที่ยาวนาน ส่วนมากอยู่ในยุคเผด็จการทหารในระบบประชาธิปไตย จอมพลแปลก พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2440 – 2507) เช่น สมัยที่ 1 “ไทยทำไทยใช้ ไทยเจริญ” หรือสมัยรัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2481 – 2488) และสมัยที่ 2 (พ.ศ. 2492 – 2500) แล้วต่อด้วยเผด็จการทหารยุค จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในระหว่าง พ.ศ. 2501 – 2506 และจอมพลถนอม กิตติขจร ในระหว่าง พ.ศ. 2506 – 2516 จากนั้นก็เกิดประชาธิปไตย 3 ปี แล้วเผด็จการทหารก็ครองอำนาจในระบบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2519 – 2530 หรือสมัยประชาธิปไตยครึ่งใบ (พ.ศ. 2521 – 2531) ต่อจากนั้นเข้าสู่การเมืองประชาธิปไตย โดยมีรัฐบาลจากการเลือกตั้ง ทำให้อำนาจฝ่ายพลเรือนมีมากขึ้น และยึดครองอำนาจทางการเมืองแทนฝ่ายทหาร แต่พฤติกรรมของนักการเมืองฝ่ายพลเรือน ก็มีได้แตกต่างจากการปกครองของทหารใน

อดีต การทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม การช่วยเหลือพัฒนาเมืองมากกว่าชนบท การฉ้อราษฎร์บังหลวง ฯลฯ ปัญหาดังกล่าวไม่สามารถทำให้ภาพพจน์ของนักการเมืองพลเรือนดีกว่าเผด็จการทหารยุคเก่า จนในที่สุดก็เกิดรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557

ความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวแล้ว ส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการพัฒนาชนบทไทย นอกจากนี้ ปัญหาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย เป็นปัญหาเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ได้รับการสนับสนุนจากต่างชาติ และปัจจัยภายในของประเทศ ที่ได้รับการสนับสนุนจากต่างชาติ และปัจจัยภายในของประเทศ ที่เกิดจากความยากจน แร้นแค้น ขาดการศึกษา และขาดการพัฒนาท้องถิ่นในชนบท การใช้กำลังฝ่ายรัฐปราบปรามกองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2508 – 2525 ทำให้ประเทศสูญเสียกำลังคนและงบประมาณจำนวนมาก

เมื่อปัญหาเรื่องภัยคอมมิวนิสต์สงบลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ก็เริ่มเกิดกองกำลังแบ่งแยกดินแดน 3 จังหวัดภาคใต้ ติดตามมาอีกจนถึงปัจจุบัน

เศรษฐกิจ

จากการจัดอันดับการพัฒนาประเทศของธนาคารโลก ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 จัดอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ต่ำกว่าระดับประเทศด้อยพัฒนาหลายประเทศในเอเชียและทวีปอื่น ๆ ประเทศไทยจึงได้แก้ไขปัญหอย่างจริงจัง โดยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) และต่อมาเปลี่ยนเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 จนถึงปัจจุบัน

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – 4 มุ่งเน้นการสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต (Infrastructure) เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทาน โรงไฟฟ้า การประปา ถนน การสื่อสาร และการขยายพื้นที่ป่าเพื่อปลูกพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ปอ เพื่อการส่งออก การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำให้เมืองเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ประชาชนในเมืองมีรายได้ดีขึ้น รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น แต่เกิดปัญหาเรื่องการกระจายรายได้ เพราะคนส่วนน้อยร่ำรวย แต่คนส่วนใหญ่ยากจน ประชาชนส่วนใหญ่ขาดกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน เพราะที่ดินตกเป็นสมบัติและกรรมสิทธิ์ของผู้ร่ำรวยหรือนายทุนส่วนน้อย จากสถานะการถือครองที่ดินของเกษตรกรในปัจจุบัน พื้นที่การเกษตรทั่วประเทศ 149.2 ล้านไร่ เกษตรกรไม่มีความมั่นคงด้านที่ดิน ร้อยละ 72 โดยแบ่งออกเป็นเช่าที่ดิน 29 ล้านไร่ ที่ดินติดจำนอง 30 ล้านไร่ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ 48 ล้านไร่ ที่เหลือเกษตรกรมีที่ดินของตนเอง ร้อยละ 28 หรือ 42 ล้านไร่ (มูลนิธิชีวิตไทย, 2557)

ปัญหาเรื่องขาดที่ดินทำกิน จึงเป็นปัญหาหนึ่งในระบบเศรษฐกิจไทย ที่ต้องแก้ควบคู่กับปัญหาด้านอื่น ๆ ที่เกิดจากระบบทุนนิยมแบบผูกขาด ไร้คุณธรรม เอารัดเอาเปรียบ เป็นที่

ประจักษ์แน่ชัดว่า ที่ดินสวนใหญ่จำนวนมากกว่า 1 แสนไร่ขึ้นไป อยู่ในกรรมสิทธิ์ของกลุ่มนายทุนไม่กี่ตระกูล แต่ยังไม่ได้ทำประโยชน์เท่าที่ควร ระบบการตลาดแบบสหกรณ์ของศาสตร์พระราชายังไม่ได้นำมาแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่ชนชั้นผู้ทุกข์ยาก การแก้ปัญหาโดยใช้ระบบการตลาดแบบทุนนิยมยังไม่สามารถส่งผลให้ชาวนาประสบผลสำเร็จ ยกตัวอย่างเรื่อง ข้าวระหว่างชาวนาผู้ผลิตกับพ่อค้าข้าวผู้ส่งออก ใครได้รับผลประโยชน์อย่างมหาศาลมากกว่ากัน ระบบสหกรณ์แนวศาสตร์พระราชอาจช่วยแก้ปัญหานี้ได้ เหมือนการแก้ปัญหาการเลี้ยงโคนมโดยผ่านระบบสหกรณ์ ชาวบ้านผู้เลี้ยงโคนมมีรายได้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

สังคม

ปัญหาด้านสังคม รวมทั้งศิลปะและวัฒนธรรม การพัฒนาประเทศตามแบบตะวันตกติดต่อกันมายาวนานมากกว่า 150 ปี และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยให้เป็นแบบวัฒนธรรมสากล เพื่อแสดงออกถึงความเจริญรุ่งเรืองตามเอกลักษณ์ของประเทศพัฒนาแล้ว ก็เป็นความจำเป็นข้อดี และเกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ แต่สังคมไทย “ได้หน้าลืมหูลัง” คือ “รับของใหม่แล้วทิ้งของเก่า” จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ถ้าเป็นไม้ใหญ่ ก็ขาดรากเหง้ารากแก้ว เพราะเป็นไม้ที่เบาหรือชุกตมาปลูก เมื่อถูกพายุอาจล้มพังทลายได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ไม่ได้ยืนอยู่บนพื้นฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงที่ดีต้องเกิดจากประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาเก่า ผนวกกับเทคโนโลยีใหม่ จึงเกิดผลของการเปลี่ยนแปลงหรือนวัตกรรมที่มีคุณค่าและมูลค่า

การได้ใหม่ ลืมเก่า จึงเป็นปัญหาสังคม วัฒนธรรมที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนแนวพระราชดำริในเรื่องศาสตร์พระราชาก็กล่าวไว้ในบทที่ 1 เป็นแนวทางในการแก้ปัญหานี้ได้เป็นอย่างดี

การสูญเสียเอกสารทางสังคมวัฒนธรรม ย่อมทำให้เกิดการสูญเสียเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ส่งผลให้ประเทศขาดความเข้มแข็ง

สิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความมั่งคั่ง ร่ำรวย และเพื่อการส่งวัตถุดิบหรือสินค้าการเกษตรเพื่อการส่งออก ตั้งแต่ พ.ศ. 2490 – 2530 ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ถูกทำลายเพื่อเศรษฐกิจและการทำมาหากิน ในปี พ.ศ. 2504 จากภาพถ่ายทางอากาศ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่า ร้อยละ 53.3 หรือประมาณ 171.02 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2541 พื้นที่ป่าเหลือเพียง 81.08 ล้านไร่ ใน พ.ศ. 2559 จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม โดยกรมป่าไม้ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 31.58 ของพื้นที่ประเทศไทย หรือเท่ากับ 102.17 ล้านไร่ (163,479.69 ตารางกิโลเมตร) ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2558 ร้อยละ 0.02 หรือเท่ากับ 65,000

ไร่ (โดยประมาณ) จากสถิติพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย จากปี พ.ศ. 2557 – 2559 ระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่าลดลงร้อยละ 0.02 ทุกปี (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, ม.ป.ป.)

การทำลายป่าไม้ดังกล่าวแล้ว ส่งผลต่ออุทกภัย ภัยแล้ง การลดน้อยลงของความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศโดยส่วนรวม การพัฒนายังส่งผลให้เกิดภาวะมลพิษแก่ดิน น้ำ ป่า อากาศ ติดต่อกันเป็นห่วงโซ่ ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย ดินจืด ดินเปรี้ยว ดินเค็ม และมลพิษในอากาศ

จากปัญหาเรื่อง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เริ่มก่อตัวมาตั้งแต่การเปิดประเทศรับระบบทุนนิยม โดยสนธิสัญญาเบาว์ริงใน พ.ศ. 2398 และรับอารยธรรมตะวันตกเพื่อพัฒนาประเทศให้ทันสมัย รอดพ้นจากการคุกคามจากประเทศตะวันตก ในพุทธศตวรรษที่ 25 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 26 แต่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย จึงเป็นที่มาของการพัฒนาองค์ความรู้ส่วนพระองค์ที่ใช้เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบกับปัญหาจากอิทธิพลของสถานการณ์ดังกล่าว จนกระทั่งกลายเป็นศาสตร์ของพระราชินีซึ่งสามารถใช้ในการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับสังคมไทย

บทสรุป

บ่อเกิดศาสตร์พระราชินี ศาสตร์เพื่อการพัฒนาสังคมไทย เกิดจากพระอัจฉริยภาพส่วนพระองค์ ที่มีความเชื่อมโยงกับพระราชประวัติส่วนพระองค์ การศึกษา และพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติในฐานะกษัตริย์นอกจากนี้ ด้วยบริบทของสังคมไทย ณ ขณะที่พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับโครงการส่วนพระองค์ โครงการหลวง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งคำสอน ทฤษฎี แนวคิด ที่เกิดจากพระบรมราโชวาท พระราชดำรัสพระราชดำริ และนวัตกรรม สิ่งเหล่านี้ คือ “ศาสตร์พระราชินี เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ “ศาสตร์พระราชินี เพื่อแก้ปัญหาปวงประชาผู้ทุกข์ยาก” เป็น “ศาสตร์แห่งการพัฒนา” ที่ลึกซึ้งและมีคุณค่า สามารถแปลงไปสู่ภาคปฏิบัติได้โดยง่าย ตลอดจนมีความสอดคล้องและสนับสนุนการพัฒนาประเทศส่วนรวมตลอดมาจนถึงปัจจุบัน (สำนักงาน กปร., 2547)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (ม.ป.ป.). พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. กรุงเทพฯ: กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
- ชูลิทธิ ชูชาติ. (2554). หลักการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่.
- โชติ ศรีสุวรรณ. (2550). ในหลวงของปวงไทย. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ปิตรีชต์ จุช่วย. (2560). นวมินทร์ราชิราชรฤก. กรุงเทพฯ: ปารามิตา.
- พลาดิตัย สิทธิธัญญกิจ. (2550). ในหลวง กษัตริย์นักพัฒนา: นวัตกรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: บุ๊คสโมล์.
- ไพฑูรย์ วงศ์วานิช. (2549). สดุดีครบ 60 ปี วาระดีถีทรงครองราชย์ : 79 พรรษา มหาราชา 74 พรรษา มหาราชินี. กรุงเทพฯ: อำนวยการรัตนการพิมพ์.
- มูลนิธิชีวิตไทย. (2557). สถานะการถือครองที่ดินของเกษตรกร. สืบค้นจาก http://www.landactionthai.org/land/index.php?option=com_content&view=article&id=520:info-8&catid=102&Itemid=602.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (ม.ป.ป.). สถานการณ์ป่าไม้ไทย พ.ศ. 2559-2560. นนทบุรี: มูลนิธิสืบนาคะเสถียร.
- วรทัศน์ วัชรวลี. (2560). ตามรอยพระบาทราชาโพธิสัตว์ธรรม. กรุงเทพฯ: วลี ศรีเอชั่น.
- สถาบันราชภัฏเชียงใหม่. (2543). พระผู้ทรงเป็นครูการศึกษาพิเศษของแผ่นดิน. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ [สำนักงาน กปร.]. (2547). อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).

